

AIŠKINAMASIS RAŠTAS
DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS
VALSTYBĖS TARNYBOS ĮSTATYMO NR. VIII-1316 PAKEITIMO ĮSTATYMO
PROJEKTO IR SU JUO SUSIJUSIŲ ĮSTATYMŲ PROJEKTŲ

1. Įstatymų projektų rengimą paskatinusios priežastys, parengtų projektų tikslai ir uždaviniai

Lietuvos Respublikos valstybės tarnybos įstatymo Nr. VIII-1316 pakeitimo įstatymo projektas (toliau – Projektas) parengtas atsižvelgiant į Septynioliktosios Lietuvos Respublikos Vyriausybės programoje, kuriai pritarta Lietuvos Respublikos Seimo 2016 m. gruodžio 13 d. nutarimu Nr. XIII-82, keliamus tikslus. Vienas iš Septynioliktosios Vyriausybės siekių yra darnus valstybės valdymas – tai atsakingas politikų ir valstybės tarnautojų darbas, vadovaujantis aukščiausiais etikos ir veiksmingumo standartais. Darnaus valstybės valdymo tikslas – piliečių gerovė, teisingumas, valstybės saugumas ir atstovavimas nacionaliniams interesams užsienio politikoje. Darnus valstybės valdymas reikalauja politikų ir valstybės tarnautojų atskaitomybės už veiklos rezultatus visuomenei, visų valstybės valdymo grandžių priimamų sprendimų skaidrumo ir atvirumo, valstybės subsidiarumo ir piliečių solidarumo. Projektu siekiama įgyvendinti Septynioliktosios Lietuvos Respublikos Vyriausybės programoje prisiimtus įsipareigojimus – siekti, kad valstybės tarnyba būtų patraukli, moderni, depolitizuota ir efektyvi.

Kartu su Projektu teikiami susijusių įstatymų pakeitimo projektai:

- Lietuvos Respublikos Vyriausybės įstatymo Nr. I-464 6, 22, 26, 29¹, 30 ir 31¹ straipsnių pakeitimo įstatymo projektas;
- Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymo Nr. VIII-1234 11 straipsnio pakeitimo įstatymo projektas;
- Lietuvos Respublikos asmens duomenų teisinės apsaugos įstatymo Nr. I-1374 38 straipsnio pakeitimo įstatymo projektas;
- Lietuvos Respublikos dokumentų ir archyvų įstatymo Nr. I-1115 5 ir 6 straipsnių pakeitimo įstatymo projektas;
- Lietuvos Respublikos asmenų delegavimo į tarptautines ir Europos Sąjungos institucijas ar užsienio valstybių institucijas įstatymo Nr. X-1262 3, 5, 6, 7, 9, 12, 14, 15, 17 straipsnių ir priedo pakeitimo įstatymo projektas;
- Lietuvos Respublikos privačios detektyvinės veiklos įstatymo Nr. XII-1615 8 straipsnio pakeitimo įstatymo projektas;
- Lietuvos Respublikos nacionalinės teismų administracijos įstatymo Nr. IX-787 4 straipsnio pakeitimo įstatymo projektas;
- Lietuvos Respublikos valstybės politikų ir valstybės pareigūnų darbo apmokėjimo įstatymo Nr. VIII-1904 2 straipsnio ir Įstatymo priedėlio pakeitimo įstatymo projektas;
- Lietuvos Respublikos statistikos įstatymo Nr. I-270 7 straipsnio pakeitimo įstatymo projektas;
- Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymo Nr. I-533 19, 29 ir 31 straipsnių pakeitimo įstatymo projektas;
- Lietuvos Respublikos valstybės tarnybos įstatymo pakeitimo įstatymo įgyvendinimo įstatymo Nr. IX-856 pripažinimo netekusiu galios įstatymo projektas;
- Lietuvos Respublikos Prezidento įstatymo Nr. I-56 13 straipsnio pakeitimo įstatymo projektas (toliau – susiję įstatymų projektai)

Susijusiuose įstatymų projektuose tikslinamos atitinkamų įstatymų nuostatos, susijusios su Vyriausybės įstaigų vadovų skyrimu, darbo apmokėjimu, Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymo Nr. VIII-1234 11 straipsnio pakeitimo įstatymo projekte siūlomos pataisos, susijusios su viešojo administravimo įstaigų struktūros optimizavimu. Lietuvos Respublikos Prezidento įstatymo Nr. I-56 13 straipsnio pakeitimo įstatymo projekte siūloma nustatyti, kad Respublikos Prezidento kanceliarijos kancleris yra politinio (asmeninio) pasitikėjimo

valstybės tarnautojas, kurį priima į pareigas ir atleidžia iš jų Respublikos Prezidentas ir kuris yra pavaldus Respublikos Prezidentui. Lietuvos Respublikos Vyriausybės įstatymo Nr. I-464 6, 22, 26, 29¹, 30 ir 31¹ straipsnių pakeitimo įstatymo projektas be kita ko parengtas, siekiant panaikinti pareigą rengti du vienas kitą iš dalies dubliuojančius dokumentus – Vyriausybės programos įgyvendinimo prioritetines priemones ir kasmetinius Vyriausybės veiklos prioritetus, o vietoj jų siūloma rengti vieną dokumentą – Vyriausybės programos nuostatų įgyvendinimo planą. Šiuo pakeitimu taip pat siekiama įteisinti Vyriausybės pareigą tvirtinti prioritetinių darbų sąrašą, kuris yra reikalingas viešajame valdyme diegiant pokyčių valdymo principus ir užtikrinant efektyvų šių darbų įgyvendinimą, stebėseną bei tęstinumą.

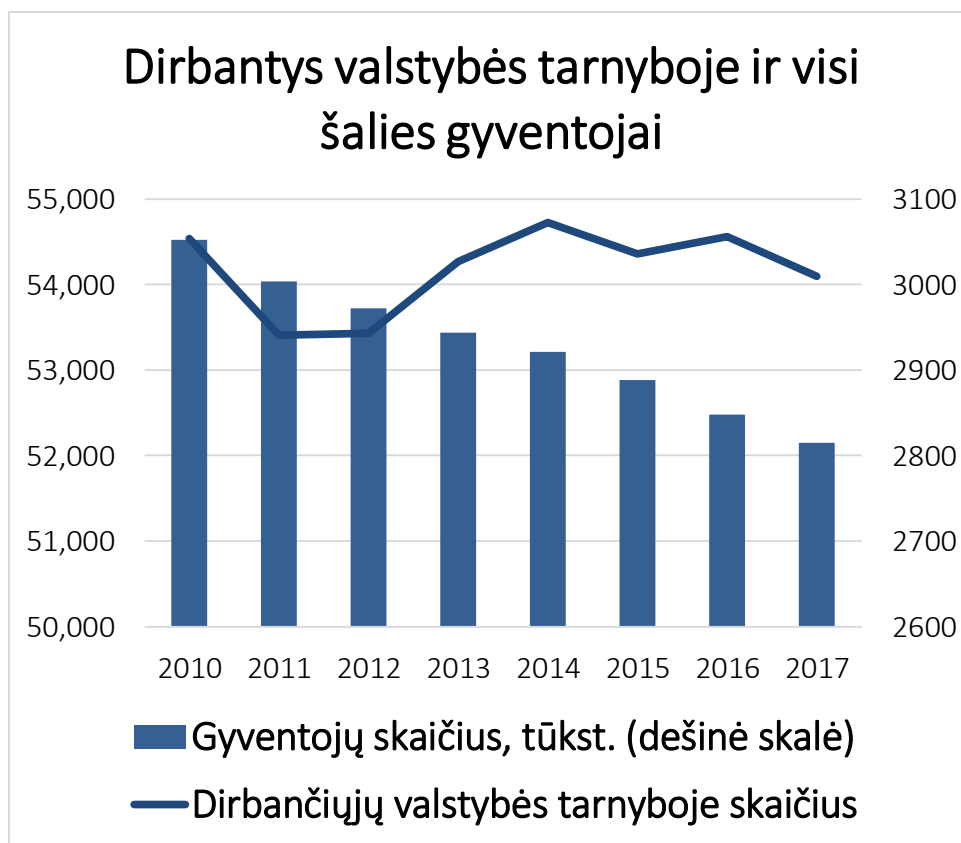
2. Įstatymų projektų iniciatoriai (institucija, asmenys ar piliečių įgalioti atstovai) ir rengėjai

Projektą parengė Ministro Pirmininko 2017 m. balandžio 27 d. potvarkiu Nr. 84 sudaryta darbo grupė Lietuvos Respublikos valstybės tarnybos įstatymo projektui ir su juo susijusių teisės aktų pakeitimo projektams parengti ir Vidaus reikalų ministerija, susijusius įstatymų projektus – Vidaus reikalų ministerija.

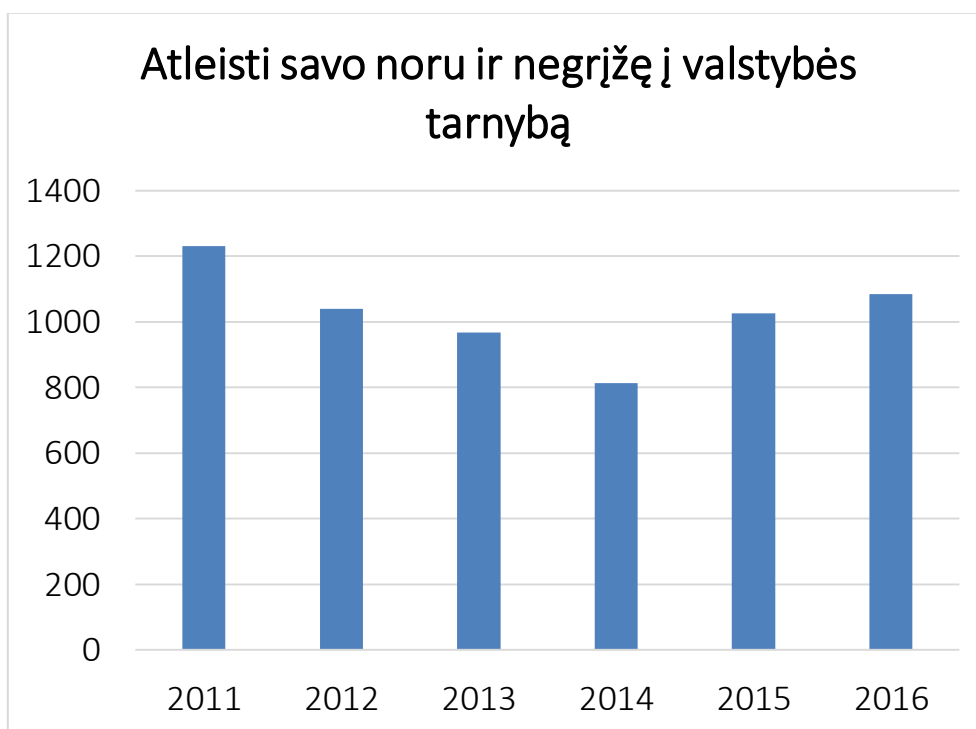
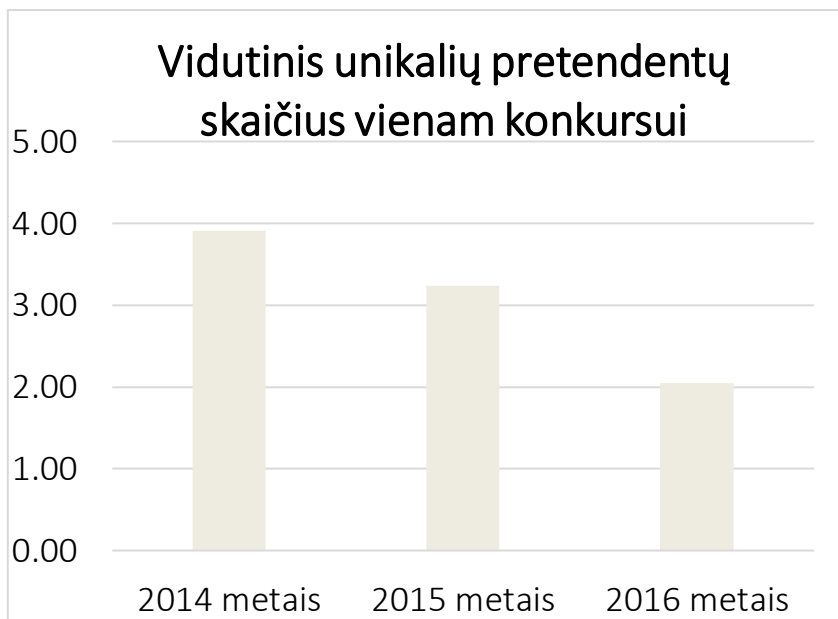
3. Kaip šiuo metu yra reguliuojami projektuose aptarti teisiniai santykiai

Valstybės tarnybos santykiai reguliuojami Valstybės tarnybos įstatymu, kuris nauja redakcija išdėstytas 2002 metais. Per daugiau nei dešimtmetį šioje srityje yra įvykę nemažai esminių pokyčių reglamentuojant atranką į valstybės tarnybą, tarnautojų veiklos vertinimą, tačiau atsiskleidė ir naujų teisinio reguliavimo trūkumų, kurie neleidžia užtikrinti deramo valstybės tarnybos efektyvumo.

Pirmiausia reikėtų paminėti, kad valstybės tarnyba yra nepagrįstai išplėsta, valstybės tarnautojų kategorijai priskiriami ir asmenys, kurių tarnybinės veiklos didelę dalį sudaro ūkinio ir (ar) techninio pobūdžio funkcijų atlikimas. Be to, nors gyventojų Lietuvoje mažėja, dirbančiųjų valstybės tarnyboje skaičius nesikeičia:

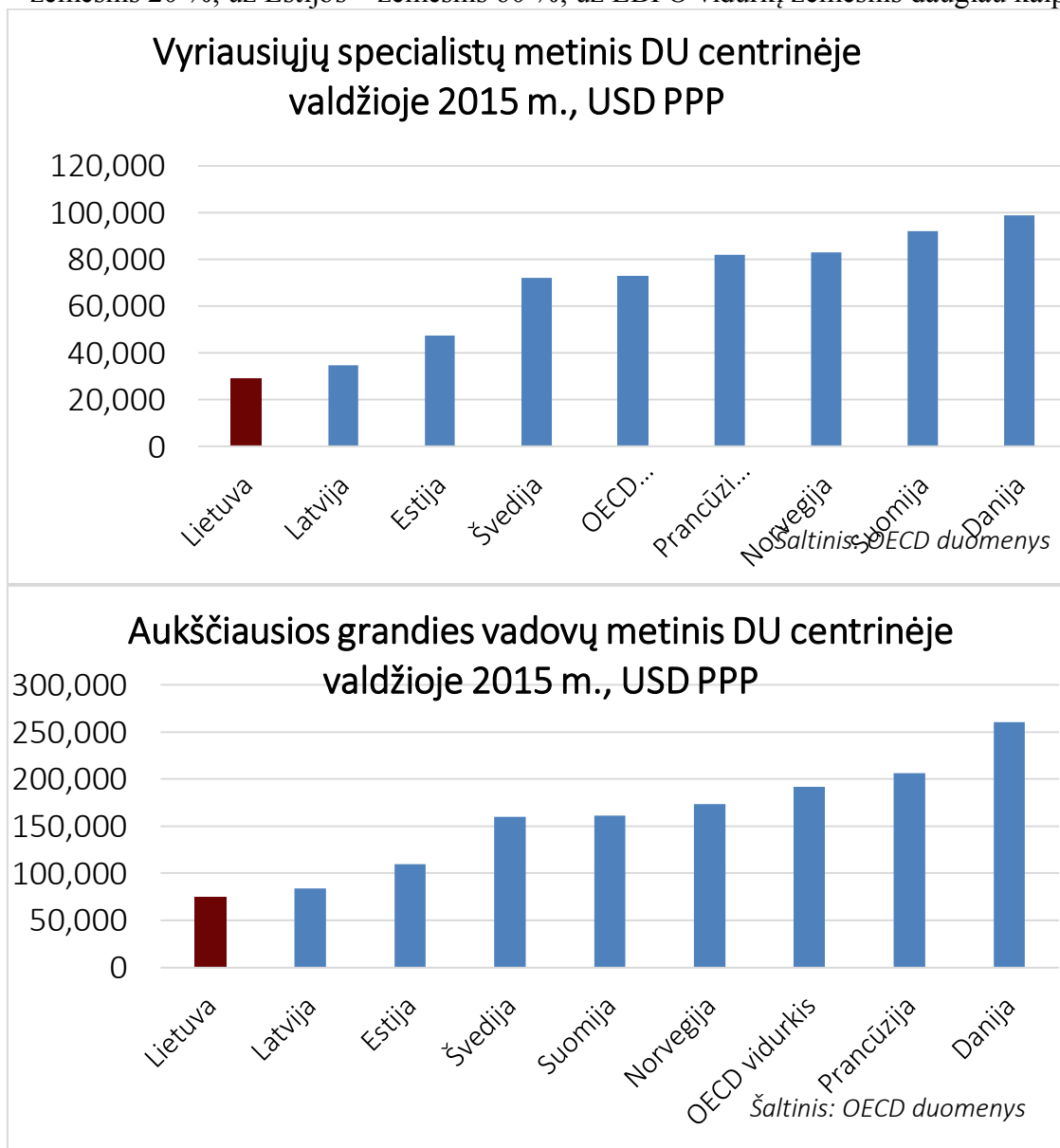

Asmenų atranka į valstybės tarnybą pagal šiuo metu galiojantį teisinį reguliavimą prasideda centralizuotu bendrųjų gebėjimų ir vadovavimo gebėjimų tikrinimu Valstybės tarnybos departamente, o paskui organizuojamas konkursas į konkrečias pareigas ir atitiktis nepriekaištingos reputacijos kriterijams vertinama konkrečioje institucijoje ar įstaigoje. Tokia sudėtinga, daugiapakopė valstybės tarnautojų atrankos sistema visgi neleidžia užtikrinti atrankos proceso skaidrumo, efektyvumo, negarantuoja geriausių kandidatų atrinkimo į pareigas valstybės tarnyboje, be to, daro pačią valstybės tarnybą nepatrauklią jauniems specialistams. Taigi pagrindinės problemos, susijusios su asmenų atranka į valstybės tarnybą, yra šios: į atrankas nepritraukiama pakankamai kvalifikuotų kandidatų, atrankos metodai nepritaikyti įvertinti kandidato kompetencijas ir gebėjimus, atrankos komisijos narių kompetencijos dažnai yra nepakankamos. Kas lemia, kad į valstybės tarnybą ateina vis mažiau pretendentų, o išėinančiųjų skaičius auga:

Vienas labiausiai kritikuojamų ir daugiausiai diskusijų sukeliančių valstybės tarnybos santykių teisinio reguliavimo aspektų – darbo užmokestis. Šiuo metu galiojančiame Valstybės

tarnybos įstatyme nustatytą darbo užmokestį sudaro valstybės tarnautojo pareiginė alga, kuri yra tiesiogiai susijusi su pareigybės kategorija, priedas už kvalifikacinę klasę, priedas už tarnybos stažą, priemokos už įprastą darbo krūvį viršijančią veiklą, už papildomų užduočių atlikimą, mokėjimas už darbą poilsio ir švenčių dienomis, naktinį ir viršvalandinį darbą, budėjimą. Priedų ir priemokų suma negali viršyti 70 procentų. Priemokų suma negali viršyti 60 procentų. Galiojanti valstybės tarnautojų darbo užmokesčio sistema kritikuojama dėl pareiginės algos ir priedų bei priemokų dydžių santykio, dėl neaiškios ir dažnai neskaidrios priedų ir priemokų skyrimo tvarkos, taip pat ir dėl to, kad galiojanti darbo užmokesčio sistema neskatina valstybės tarnautojų siekti gerų darbo rezultatų, jų nemotyvuoja. Šiuo metu galiojanti darbo užmokesčio sistema nesudaro prielaidų lanksčiai reaguoti į ekonomikos ir rinkos tendencijas, valstybės tarnautojų darbo užmokestis yra žemas. Nors darbo užmokestis valstybės tarnyboje augo, jis išlieka žemesnis nei atitinkamos kvalifikacijos darbo užmokestis privačiame sektoriuje. Lietuvos valstybės tarnautojų darbo užmokestis yra žemesnis už kitų šalių valstybės tarnautojų darbo užmokestį, pavyzdžiui, už Latvijos – žemesnis 20 %; už Estijos – žemesnis 60 %; už EBPO vidurkį žemesnis daugiau kaip 2 kartus.

Kitas kritikuojamas aspektas – vadinamasis valstybės tarnautojų rezervas. Šiuo metu buvusiam karjeros valstybės tarnautojui, atleistam iš pareigų dėl pareigybės panaikinimo ar sudariusiam šalių susitarimą dėl karjeros valstybės tarnautojo atleidimo, 6 mėnesius nuo atleidimo iš pareigų dienos Vyriausybės nustatyta tvarka siūlomos tos pačios ar žemesnės kategorijos karjeros valstybės tarnautojo pareigos. Kaip parodo patirtis, tai yra nepasiteisinęs ir neveiksmingas institutas,

kuris vilkina konkurso organizavimo procesą bei dažnai trukdo pritraukti naujus bei inovatyvius darbuotojus į valstybės tarnybą.

Kritikuojamas ir valstybės tarnautojų materialinės atsakomybės reguliavimas, kadangi nėra efektyviai užtikrinamas realus padarytos žalos atlyginimas. Pagal galiojantį teisinį reguliavimą valstybės tarnautojas atlygina savo neteisėta kalta veika valstybės ir savivaldybės institucijai ir įstaigai padarytą tiesioginę materialinę žalą, kurią jis padarė vykdydamas vidaus administravimo veiklą. Nėra numatoma atsakomybė už žalą, padarytą vykdant viešąjį administravimą, kuri dažnai gali būti reikšmingesnė nei ta, kuri padaryta vykdant vidaus administravimą. Taip pat galiojančiame įstatyme trūksta reguliavimo aiškumo išieškant žalą neteisimine tvarka bei sprendžiant klausimą, kam būtent priklauso teisė įgyvendinti atgręžtinį reikalavimą tuo atveju, jei žala padaryta neteisėtais įstaigos vadovo veiksmais.

Šiuo metu galiojančio Valstybės tarnybos įstatymo 45 straipsnio 2 dalis nustato, kad rengti 18–20 kategorijų valstybės tarnautojų mokymo programas ir pagal parengtas programas mokyti valstybės tarnautojus gali tik viešojo įstaiga Lietuvos viešojo administravimo institutas. Šis teisinis reguliavimas sukuria išskirtines sąlygas vienai kvalifikacijos tobulinimo įstaigai, o tai trukdo užtikrinti efektyvų, įvairiapusišką, aukščiausio lygio valstybės tarnautojų mokymą.

Valstybės tarnybos įstatyme nustatytų valstybės tarnautojų skatinimo priemonių pasirinkimas yra nedidelis, esamos skatinimo priemonės yra neveiksmingos. Reikšmingiausia skatinimo priemone galima laikyti vienkartinę piniginę išmoką. Tačiau piniginiam motyvavimui trūksta aiškių kriterijų, jis nėra aiškiai susietas tik su veiklos rezultatais.

Valstybės tarnautojų veiklos vertinimas pagal šiuo metu galiojantį teisinį reguliavimą dažnai praktikoje vertinamas kaip formali, pernelyg biurokратиška procedūra, užimanti daug laiko, ir neleidžianti tinkamai įvertinti valstybės tarnautojo darbo rezultatų, jo gebėjimų atlikti pareigys bei nustatytas funkcijas.

Šiuo metu Valstybės tarnybos įstatymas detalai nustato valstybės tarnybos valdymo mechanizmą ir konkrečiai aprašo Valstybės tarnybos departamento statusą ir funkcijas. Tai iš esmės riboja valstybės tarnybos valdymo lankstumą. Be to, pagal susiformavusią praktiką kitų Vyriausybės įstaigų statusas nėra taip detalai aprašomas įstatymų lygmeniu teisės aktuose.

4. Kokios siūlomos naujos teisinio reguliavimo nuostatos ir kokių teigiamų rezultatų laukiama

Projekte siūloma pakeisti valstybės tarnybos sąvoką bei nustatyti, kad į valstybės tarnybos sąvoką nepatenka ūkinio ir (ar) techninio pobūdžio funkcijos, t. y. pagal siūlomą teisinį reguliavimą valstybės tarnautojais nebūtų laikomi asmenys, atliekantys ūkinio ir (ar) techninio pobūdžio funkcijas.

Įstatymo projekte siūloma visus su statutinių valstybės tarnautojų tarnyba susijusius klausimus (t. y., priėmimo į valstybės tarnybą, tarnybos atlikimo, darbo užmokesčio, socialinių garantijų, atleidimo, atsakomybės ir kitas sąlygas) reglamentuoti įstatymais patvirtintuose statutuose bei Lietuvos Respublikos diplomatinės tarnybos įstatyme. Tai leistų efektyviau įvertinti statutinės valstybės tarnybos specifiką, be to, išvengti praktikoje pasitaikančių problemų, kai reikia spręsti dėl Valstybės tarnybos įstatymo ir statutinę valstybės tarnybą reglamentuojančių įstatymų nuostatų santykio, o kartais net prieštaravimų.

Įstatymo projekte siūloma įtvirtinti centralizuotą asmenų atranką į valstybės tarnybą, atsisakant konkrečių atrankos procedūrų reglamentavimo įstatyme, jas detalizuojant Vyriausybės tvirtinamoje tvarkoje. Tai leistų valstybės tarnautojų atrankai taikyti naujausias ir moderniausias žmogiškųjų išteklių valdymo praktikoje taikomas darbuotojų atrankos sistemas, lanksčiai reaguoti į pokyčius šioje srityje. Centralizuota valstybės tarnautojų atranka leistų užtikrinti maksimalų proceso skaidrumą ir nešališkumą. Tokiu teisiniu reguliavimu būtų veiksmingiau užtikrinamas Konstitucijos 33 straipsnyje įtvirtintos teisės piliečiams lygiomis sąlygomis stoti į Lietuvos Respublikos valstybinę tarnybą įgyvendinimas.

Centralizuotą valstybės tarnautojų atranką vykdytų Vyriausybės įgaliota institucija (centrinė įstaiga). Vyriausybės tvirtinama tvarka detalizuotų konkursų planavimo, konkurso

inicijavimo, reikalavimų pretendams nustatymo, konkursų skelbimo, pretendentų registravimo, dokumentų pateikimo ir patikros, pretendentų gebėjimų, kompetencijų, žinių tikrinimo, į pareigas priimančio asmens sprendimo priėmimo procedūras. Centrinė įstaiga būtų įgaliota parinkti reikiamus atrankos metodus. Jie būtų parenkami pagal pareigybės lygmenį, veiklos sritį ir kitas pareigybės charakteristikas bei keliamus reikalavimus: pokalbis (interviu); praktinės užduotys; įvertinimo centro metodas (aukščiausio lygmens vadovų atrankai); jei reikia konkrečiai pareigybei, gali būti įtraukti papildomi psichometriniai, gebėjimų, asmenybiniai ir kiti testai. Į centralizuotos atrankos procedūras būtų įtraukti atitinkamų įstaigų, į pareigas kuriose organizuojama atranka, atstovai, atitinkamų sričių ekspertai. Tokios atrankos būdu būtų patikrintos pretendentų turimos žinios, gebėjimai atlikti pareigybės aprašyme nurodytas funkcijas, kompetencijas.

Projekte siūloma iš esmės keisti valstybės tarnautojų darbo užmokesčio reglamentavimą. Pareiginių algų ribos projektuojamos taip, kad esamos pareiginės algos nemažėtų. Projekte pareiginės algos koeficiento nustatymo principas buvo pasirinktas siekiant pareiginės algos nustatymo lankstumo, todėl į pareigas priimančiam asmeniui nustatyta galimybė taikyti koeficientą iš Projekte nurodyto pareiginės algos koeficientų intervalo. Aukščiausias pareigas einantiems asmenims (Seimo kancleris, Respublikos Prezidento kanceliarijos kancleris, Vyriausybės kancleris) būtų mokama fiksuota pareiginė alga (be intervalo). Fiksuotos algos nustatymas leistų išvengti subjektyvumo ir neskaidrumo sumokant šiems valstybės tarnautojams už darbą, taip pat nepageidaujamos neigiamos įtakos jų atliekamoms funkcijoms. Pažymėtina, kad šiuo metu fiksuota pareiginė alga pagal teisės aktus nustatoma valstybės pareigūnams, politikams, teisėjams, prokurorams. Projekte siūloma vietoj įstaigų skirstymo į 5 grupes valstybės tarnautojų pareiginei algai nustatyti palikti skirstymą į 3 grupes.

Projekte siūloma atsisakyti visų priemonių ir priedų, kurie pagal šiuo metu galiojantį teisinį reguliavimą gali būti skiriami valstybės tarnautojams, paliekant tik priemonę už pavadavimą ir priedą už tarnybos Lietuvos valstybei stažą (toliau – tarnybos stažas). Pagal Projekte siūlomą teisinį reguliavimą valstybės tarnautojui galėtų būti mokama priemonė už pavadavimą, kai jam raštu būtų pavesta laikinai atlikti ir kito valstybės tarnautojo pareigybei nustatytas funkcijas. Priemokos už pavadavimą dydį nustatytų valstybės tarnautoją į pareigas priimančias asmuo, tačiau ši priemonė negalėtų viršyti 40 procentų pareiginės algos. Priemonė už pavadavimą gali būti skiriama ne ilgesniam kaip 6 mėnesių laikotarpiui. Valstybės tarnautojams priedą už tarnybos stažą sudarytų 1 procentas pareiginės algos už kiekvienus tarnybos Lietuvos valstybei metus. Šio priedo suma negalėtų viršyti 30 procentų pareiginės algos.

Projekte siūloma nustatyti, kad valstybės tarnautojui gali būti apmokama už dalyvavimą savo ar kitos įstaigos įgyvendinamuose projektuose, taip pat veikloje, atliekamoje pagal įstaigos sudarytas bendradarbiavimo sutartis su tarptautinėmis ar Europos Sąjungos teisės aktais įsteigtomis institucijomis (toliau – veikla pagal bendradarbiavimo sutartis), kurie turi konkrečius ir išmatuojamus tikslus, suderinamus su įstaigos misija ir tikslais, kuriems yra nustatytas įgyvendinimo terminas ir numatytas atskiras biudžetas. Už dalyvavimą Europos Sąjungos, tarptautinių organizacijų, užsienio valstybių finansuojamoje paramos vystymuisi teikimo arba Lietuvos vystomojo bendradarbiavimo ir paramos demokratijai projektinėje veikloje ar veikloje pagal bendradarbiavimo sutartis iš Europos Sąjungos, tarptautinių organizacijų, užsienio valstybių lėšų būtų apmokama pagal paramos vystymuisi teikimo projektų sutartyse ar bendradarbiavimo sutartyse nustatytas sąlygas ir įkainius. Kai sąlygos ir įkainiai nebūtų nustatyti, apmokėjimo už dalyvavimą projektinėje veikloje ar veikloje pagal bendradarbiavimo sutartis įkainius nustatytų įstaigos vadovas, tačiau ne didesnius nei dviguba konkrečios valstybės tarnautojo pareiginė alga. Už laiką, kurį valstybės tarnautojas dalyvautų projektinėje veikloje ar veikloje pagal bendradarbiavimo sutartis, už kurį gautų apmokėjimą, valstybės tarnautojui nustatytas darbo užmokestis iš valstybės ar savivaldybės biudžeto lėšų būtų nemokamas.

Projekte siūloma supaprastinti valstybės tarnautojų veiklos vertinimo tvarką, atsisakant valstybės tarnautojų vertinimo tam sudarytose specialiose komisijose. Siūloma nustatyti, kad valstybės tarnautojo veiklą vertina ir siūlymus dėl to teikia tiesioginis vadovas, o galutinį sprendimą priima į pareigas priimančias asmuo. Toks procesas būtų efektyvesnis, mažiau biurokratinis, daugiau

diskrecijos būtų suteikta tiesioginiam vadovui, kuris geriausiai pažįsta valstybės tarnautoją ir gali įvertinti jo darbo kokybę. Projekte numatyta, kad įstaigose sudaromos komisijos, kurios tais atvejais, kai vertinamas valstybės tarnautojas nesutinka su tiesioginio vadovo vertinimu, taip pat kitais atvejais – į pareigas priimančiam asmeniui pareikalavus, pateiktų išvadą dėl valstybės tarnautojų veiklos vertinimo, o galutinį sprendimą priimtų į pareigas priimančias asmuo. Kai valstybės tarnautojo tarnybinė veikla būtų įvertinama gerai, jo teisinė padėtis nesikeistų ir valstybės tarnautojo tarnybinės veiklos vertinimas būtų baigiamas. Kai valstybės tarnautojo tarnybinė veikla būtų įvertinta labai gerai, tiesioginio vadovo rašytiniu motyvuotu siūlymu, valstybės tarnautoją į pareigas priimančio asmens sprendimu:

1) valstybės tarnautojui galėtų būti nustatoma didesnė pareiginė alga, taikant ne mažiau kaip 0,5 ir ne daugiau kaip 1,5 didesnį koeficientą negu jam iki tarnybinės veiklos vertinimo nustatytas pareiginės algos koeficientas, tačiau neviršijant tai pareigybei nustatyto didžiausio koeficiento, arba

2) valstybės tarnautojui galėtų būti taikomos įstatymo nustatytos skatinimo priemonės, arba

3) karjeros valstybės tarnautojas, išskyrus kadencijai priimtą valstybės tarnautoją, galėtų būti perkeliamas į aukštesnės karjeros valstybės tarnautojo pareigas, išskyrus pareigas, kurioms įstatymais yra nustatyta kadencija, toje pačioje valstybės ar savivaldybės institucijoje ar įstaigoje.

Kai valstybės tarnautojo tarnybinė veikla būtų įvertinta nepatenkinamai, tiesioginio vadovo rašytiniu motyvuotu siūlymu, valstybės tarnautoją į pareigas priimančio asmens sprendimu:

1) valstybės tarnautojui galėtų būti nustatoma mažesnė pareigybės pareiginės algos koeficientų intervale esanti pareiginė alga, taikant 0,5 mažesnį koeficientą negu jam iki tarnybinės veiklos vertinimo nustatytas pareiginės algos koeficientas, tačiau ne mažesnį negu tai pareigybei nustatytas mažiausias koeficientas, arba;

2) valstybės tarnautojas galėtų būti atleistas iš pareigų (išskyrus Vyriausybės įstaigų, kurių nepriklausomumas joms atliekant įstatymų nustatytas funkcijas ir priimančias sprendimus turi būti užtikrintas vadovaujantis Europos Sąjungos ir nacionaliniais teisės aktais, vadovus).

Projekte siūloma atsisakyti valstybės tarnautojų privalomo mokymo valstybės lėšomis. Projekte siūloma nustatyti, kad valstybės tarnautojai turi tobulinti kvalifikaciją. Valstybės tarnautojų kvalifikacijos tobulinimo tvarką nustatytų Vyriausybė. Valstybės tarnautojų kvalifikacijos tobulinimas galėtų būti finansuojamas iš atitinkamai valstybės ar savivaldybės institucijai ar įstaigai skiriamų valstybės biudžeto asignavimų, taip pat kitų teisėtų lėšų šaltinių. Projekte siekiama pakeisti pačią kvalifikacijos tobulinimo paradigmą vietoj esamos, kurioje valstybės tarnautojų kvalifikacijos tobulinimas yra pirmiausia institucijos, kurioje dirba atitinkamas valstybės tarnautojas, interesas (jos atsakomybė), į tokią, kur šia atsakomybe institucija dalinasi su pačiu valstybės tarnautoju, t. y. ne tik darbdavys, bet ir pats darbuotojas turi aktyviai dėti pastangas, būti suinteresuotas tobulinti savo kvalifikaciją. Nauja valstybės tarnautojų mokymo sistema turėtų apimti mokymąsi darbo vietoje, savarankišką mokymąsi, vidinius mokymus. Ypatingą reikšmę turėtų įgyti nuotoliniai mokymai (e. mokymai). Taip nemaža dalis žinių valstybės tarnautojams būtų pateikiama paprastesniu ir lankstesniu būdu – nepaliekant darbo vietos, suteikiant galimybę tas žinias gauti tuo metu, kai tai yra reikalinga arba kai gali tarnautojas (t. y. nebūtinai visa tikslinė grupė vienu metu), taip pat užtikrinant suteikiamų žinių vienodumą. Be to, valstybės tarnautojams būtų paliekama galimybė dalyvauti išoriniuose mokymuose (konferencijose, seminaruose ir pan.), kurie būtų tiesiogiai susiję su jų vykdomomis funkcijomis.

Projekte siūloma nustatyti nuotolinio darbo galimybę, t. y. sudaryti galimybę valstybės tarnautojui jam priskirtas funkcijas ar jų dalį visą arba dalį darbo laiko suderinus su tiesioginiu vadovu Vyriausybės nustatyta tvarka atlikti nuotoliniu būdu (kitoje suderintoje vietoje, naudojantis informacinėmis technologijomis).

Projekte siūloma numatyti naujas skatinimo priemones:

1) 1–2 pareiginių algų dydžio piniginė išmoka už asmeninį išskirtinį indėlį įgyvendinant įstaigai nustatytus tikslus arba pasiektus rezultatus bei įgyvendintus uždavinius (tačiau ne dažniau kaip 2 kartus per kalendorinius metus);

2) iki 5 apmokamų poilsio dienų (tačiau ne daugiau kaip 10 darbo dienų per metus) arba atitinkamai sutrumpinant darbo laiką.

Pasirinktos skatinimo priemonės (tiek savo pobūdžiu, tiek dydžiu) turėtų prisidėti prie valstybės tarnautojų motyvacijos didinimo, skatinti juos siekti geresnių savo ir įstaigos veiklos rezultatų, įgyvendinti jiems pavestus uždavinius.

Projekte siūlomas mentorystės institutas vietoj tarnybos pratęsimo asmenims, sulaukusiems 65 metų. Toks siūlymas leistų įgyvendinti Septynioliktosios Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos 121.4 p. įtvirtintą siekį – valstybės tarnyboje įvesti mentoriaus etatą. Toks etatas, skirtas pensinio amžiaus sulaukusiems senjorams – buvusiems valstybės tarnautojams, specialistams, ekspertams, leistų jiems savo patirtį perduoti jauniems kolegoms, prisidėti tęsiant pradėtus ilgalaikius darbus.

Projekte taip pat siūloma tikslinti kai kurias Valstybės tarnybos įstatymo nuostatas, derinant jas su naujos redakcijos Darbo kodeksu, pavyzdžiui, valstybės tarnautojų atostogas siūloma skaičiuoti darbo dienomis; siūloma valstybės tarnautojams numatomų išeitinių išmokų dydžius artinti prie naujos redakcijos Darbo kodekse numatytų išeitinių išmokų dydžių (įvertinus valstybės tarnybos specifiką).

Projekte siūloma atsisakyti pareigų siūlymo buvusiems valstybės tarnautojams dėl pareigybės panaikinimo instituto (rezervo). Šis valstybės tarnybos institutas galioja jau gana ilgą laikotarpį, tačiau yra neefektyvus, savo esme užkertantis kelią pritraukti naujus darbuotojus į valstybės tarnybą.

Projekte siūloma nustatyti, kad valstybės tarnautojas privalo atlyginti žalą, jeigu ją padarė atlikdamas viešojo administravimo veiklą, taip pat, kad išieškotinos žalos dydis nėra ribojamas tais atvejais, kai žala padaryta tyčia. Projekte siūloma aiškiai reglamentuoti žalos išieškojimą ne teismine tvarka. Siekiant užtikrinti realų žalos išieškojimą, Projekte siūloma nustatyti, kad tais atvejais, kai žala padaryta neteisėtais įstaigos vadovo veiksmais, regreso teisė reikalauti iš žalą padariusio valstybės tarnautojo tokio žalos atlyginimo priklauso įstaigos vadovą į pareigas priimančiam asmeniui.

Projekte siūloma nustatyti, kad Vyriausybės įstaigų vadovai būtų laikomi valstybės tarnautojais – įstaigos vadovais.

Kartu teikiamuose susijusiuose įstatymų projektuose tikslinamos atitinkamų įstatymų nuostatos, susijusios su Vyriausybės įstaigų vadovų skyrimu, darbo užmokesčiu.

Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymo Nr. VIII-1234 11 straipsnio pakeitimo įstatymo projekte siūlomos pataisos, susijusios su viešojo administravimo įstaigų struktūros optimizavimu.

Siekdama sumažinti administracinę naštą viešajame valdyme, 2017 m. XVII Vyriausybė vietoje vienas kitą iš dalies dubliuojančių dokumentų – Vyriausybės programos įgyvendinimo prioritetinių priemonių ir Vyriausybės veiklos prioritetų – patvirtino vieną dokumentą – XVII Vyriausybės programos nuostatų įgyvendinimo planą. Atsižvelgiant į įvykusius pokyčius, siūloma patikslinti Vyriausybės įstatymą. Tikimasi, kad šis patikslinimas pasitarnaus optimizuojant strateginio planavimo dokumentų skaičių, planavimo procesas taps efektyvesnis, o atsiskaitymo už pasiektus veiklos rezultatus procesas – aiškesnis ir paprastesnis. Prioritetinių darbų sąrašo patvirtinimas Vyriausybės lygiu pasitarnaus diegiant pokyčių valdymo principus viešajame valdyme ir tuo pačiu sudarys sąlygas užtikrinti efektyvų prioritetinių darbų įgyvendinimą, stebėseną ir tęstinumą. Be to, Lietuvos Respublikos Vyriausybės įstatymo Nr. I-464 6, 22, 26, 29¹, 30 ir 31¹ straipsnių pakeitimo įstatymo projekte siūloma nustatyti kadencijas ministerijų kancleriams, kadangi ministerijos kancleris pagal įstatymą yra ministerijos administracijos vadovas, kontroliuoja ministerijos administracinę-ūkinę veiklą, ministro pavedimu priima į pareigas ir atleidžia iš jų ministerijos valstybės tarnautojus ir darbuotojus, atlieka kitas ministro nustatytas funkcijas, taigi iš esmės vykdo įstaigos vadovo veiklą. Atsižvelgiant į tai, kad Projekte siūloma nustatyti kadencijas visiems įstaigų vadovams, kadencijas reikėtų nustatyti ir ministerijų kancleriams. Tai leistų vykdyti dažnesnę ministerijų kanclerių rotaciją, atleisti iš pareigų pasibaigus pirmajai kadencijai, tačiau ministerijų kancleriai

galėtų dalyvauti konkurse siekdami eiti pareigas antrą kadenciją. Taip pat būtų sudarytos sąlygos kitiems gerai pareigas atliekantiems tarnautojams kilti karjeros laiptais. Siekiant nepažeisti šiuo metu ministerijų kanclerių funkcijas einančių asmenų teisėtų interesų, įstatymo projekte nustatoma, kad iki šio įstatymo įsigaliojimo į pareigas priimtiems ministerijų kancleriams 4 metų kadencija nustatoma nuo teikiamo įstatymo įsigaliojimo, t. y. nuo 2019 m. sausio 1 dienos, ir tai laikoma pirmąją kadencija.

Lietuvos Respublikos Prezidento įstatymo Nr. I-56 13 straipsnio pakeitimo įstatymo projekte siūloma nustatyti, kad Respublikos Prezidento kanceliarijos kancleris yra politinio (asmeninio) pasitikėjimo valstybės tarnautojas, kurį priima į pareigas ir atleidžia iš jų Respublikos Prezidentas ir kuris yra pavaldus Respublikos Prezidentui. Tiek Prezidento, tiek Vyriausybės kanceliarijoms vadovaujantys įstaigų vadovai – kancleriai – užtikrina sklandų šias valstybės valdžios institucijas aptarnaujančio aparato darbą, glaudžiai bendradarbiauja su juos į pareigas priėmusiais politikais – Respublikos Prezidentu ir Ministru Pirmininku. Atsižvelgiant į šių valstybės tarnautojų atliekamas funkcijas, atsakomybę ir darbo su juos priimančiais politikais pobūdį, jų paskyrimas į pareigas turėtų vykti tokia pačia tvarka, t. y. politinio (asmeninio) pasitikėjimo pagrindu.

5. Numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo rezultatai (jeigu rengiant įstatymų projektus toks vertinimas turi būti atliktas ir jų rezultatai nepateikiami atskiru dokumentu), galimos neigiamos priimtų įstatymų pasekmės ir, kokių priemonių reikėtų imtis, kad tokių pasekmių būtų išvengta

Laukiami teigiami Projekto rezultatai aptarti 4 punkte.

Priėmus Projektą, neigiamų pasekmių nenumatoma.

6. Kokią įtaką priimti įstatymai turės kriminogeninei situacijai, korupcijai

Projektai nesusiję su įtaka kriminogeninei situacijai.

7. Kaip įstatymų įgyvendinimas atsilieps verslo sąlygoms ir jo plėtrai

Projektai nesusiję su įtaka verslo sąlygoms ir jo plėtrai.

8. Įstatymų inkorporavimas į teisinę sistemą, kokius teisės aktus būtina priimti, kokius galiojančius teisės aktus reikia pakeisti ar pripažinti netekusiais galios

Kartu su Projektu teikiami jam įgyvendinti reikalingi kitų įstatymų pakeitimo projektai:

– Lietuvos Respublikos Vyriausybės įstatymo Nr. I-464 6, 22, 26, 29¹, 30 ir 31¹ straipsnių pakeitimo įstatymo projektas;

– Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymo Nr. VIII-1234 11 straipsnio pakeitimo įstatymo projektas;

– Lietuvos Respublikos asmens duomenų teisinės apsaugos įstatymo Nr. I-1374 38 straipsnio pakeitimo įstatymo projektas;

– Lietuvos Respublikos dokumentų ir archyvų įstatymo Nr. I-1115 5 ir 6 straipsnių pakeitimo įstatymo projektas;

– Lietuvos Respublikos asmenų delegavimo į tarptautines ir Europos Sąjungos institucijas ar užsienio valstybių institucijas įstatymo Nr. X-1262 3, 5, 6, 7, 9, 12, 14, 15, 17 straipsnių ir priedo pakeitimo įstatymo projektas;

– Lietuvos Respublikos privačios detektyvinės veiklos įstatymo Nr. XII-1615 8 straipsnio pakeitimo įstatymo projektas;

– Lietuvos Respublikos nacionalinės teismų administracijos įstatymo Nr. IX-787 4 straipsnio pakeitimo įstatymo projektas;

– Lietuvos Respublikos valstybės politikų ir valstybės pareigūnų darbo apmokėjimo įstatymo Nr. VIII-1904 2 straipsnio ir Įstatymo priedėlio pakeitimo įstatymo projektas;

– Lietuvos Respublikos statistikos įstatymo Nr. I-270 7 straipsnio pakeitimo įstatymo projektas;

- Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymo Nr. I-533 19, 29 ir 31 straipsnių pakeitimo įstatymo projektas;
- Lietuvos Respublikos valstybės tarnybos įstatymo pakeitimo įstatymo įgyvendinimo įstatymo Nr. IX-856 pripažinimo netekusiu galios įstatymo projektas;
- Lietuvos Respublikos Prezidento įstatymo Nr. I-56 13 straipsnio pakeitimo įstatymo projektas.

Kartu su Projektu (atskiru paketu) teikiami Lietuvos Respublikos vidaus tarnybos statuto pakeitimo įstatymo, Lietuvos Respublikos tarnybos Kalėjų departamente prie Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos statuto 2 straipsnio pakeitimo įstatymo, Lietuvos Respublikos tarnybos Lietuvos Respublikos muitinėje statuto 2 straipsnio pakeitimo įstatymo, Lietuvos Respublikos muitinės įstatymo Nr. IX-2183 3, 7, 15, 17 straipsnių pakeitimo ir įstatymo papildymo 18¹ ir 18² straipsniais įstatymo, Lietuvos Respublikos tarnybos Kalėjų departamente prie Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos statuto patvirtinimo įstatymo Nr. VIII-1631 pripažinimo netekusiu galios įstatymo, Lietuvos Respublikos tarnybos Kalėjų departamente prie Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos statuto patvirtinimo įstatymo įgyvendinimo įstatymo Nr. VIII-1635 pripažinimo netekusiu galios įstatymo, Lietuvos Respublikos pataisos pareigūnų veiklos įstatymo, Lietuvos Respublikos probacijos įstatymo Nr. XI-1860 2 straipsnio pakeitimo įstatymo, Lietuvos Respublikos tarnybos Lietuvos Respublikos muitinėje statuto patvirtinimo ir įgyvendinimo įstatymo Nr. VIII-1986 pripažinimo netekusiu galios įstatymo, Lietuvos Respublikos mokesčių administravimo įstatymo Nr. IX-2112 23 ir 24 straipsnių pakeitimo įstatymo, Lietuvos Respublikos valstybinio socialinio draudimo įstatymo Nr. I-1336 4 ir 6 straipsnių pakeitimo įstatymo, Lietuvos Respublikos profesinio mokymo įstatymo Nr. VIII-450 18, 26, 28 ir 29 straipsnių pakeitimo įstatymo, Lietuvos Respublikos profesinio mokymo įstatymo Nr. VIII-450 pakeitimo įstatymo Nr. XIII-888 1 straipsnio pakeitimo įstatymo projektai. .

Kartu su Projektu turėtų būti svarstomos ir Lietuvos Respublikos diplomatinės tarnybos įstatymo pataisos.

9. Ar projektai parengti laikantis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos, Teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimų, o projektų sąvokos ir jas įvardijantys terminai įvertinti Terminų banko įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų nustatyta tvarka

Projektai parengti laikantis nustatytų reikalavimų. Projektų sąvokos ir jas įvardijantys terminai įvertinti Terminų banko įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų nustatyta tvarka.

10. Ar projektai atitinka Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatas ir Europos Sąjungos dokumentus

Projektų nuostatos Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatomis ir Europos Sąjungos dokumentams neprieštarauja.

11. Jeigu įstatymams įgyvendinti reikia įgyvendinamųjų teisės aktų, – kas ir kada juos turėtų priimti

Priėmus Projektą, ne vėliau kaip iki 2019 m. sausio 1 d. bus būtina atsižvelgiant į Projekto nuostatas pakeisti šiuos teisės aktus:

1. Vyriausybės 2002 m. birželio 24 d. nutarimą Nr. 966 „Dėl Konkursų į valstybės tarnautojo pareigas organizavimo tvarkos aprašo patvirtinimo“;
2. Vyriausybės 2012 m. lapkričio 7 d. nutarimą Nr. 1344 „Dėl Atrankos į pakaitinio valstybės tarnautojo pareigas organizavimo tvarkos aprašo patvirtinimo“;
3. Vyriausybės 2002 m. birželio 24 d. nutarimą Nr. 968 „Dėl Valstybės tarnautojų veiklos etikos taisyklių patvirtinimo“;
4. Vyriausybės 2002 m. birželio 17 d. nutarimą Nr. 909 „Dėl Valstybės tarnautojų kvalifikacinių klasių suteikimo ir valstybės tarnautojų tarnybinės veiklos vertinimo taisyklių bei valstybės tarnautojų tarnybinės veiklos vertinimo kriterijų“;

5. Vyriausybės 2002 m. birželio 24 d. nutarimą Nr. 967 „Dėl Valstybės tarnautojo statuso atkūrimo ir pareigų siūlymo buvusiam valstybės tarnautojui taisyklių patvirtinimo“;

6. Vyriausybės 2006 m. rugpjūčio 4 d. nutarimą Nr. 780 „Dėl Valstybės tarnautojų siuntimo tobulinti kvalifikaciją kitose valstybės ar savivaldybių institucijose ar įstaigose, tarptautinėse institucijose ar užsienio valstybių institucijose bei jų mokymosi išlaidų apmokėjimo taisyklių patvirtinimo“;

7. Vyriausybės 2007 m. spalio 17 d. nutarimą Nr. 1098 „Dėl Pavyzdinių personalo administravimo tarnybų nuostatų patvirtinimo“;

8. Vyriausybės 2012 m. gruodžio 28 d. nutarimą Nr. 1575 „Dėl Valstybės tarnautojų mokymo organizavimo tvarkos aprašo patvirtinimo“;

9. Vyriausybės 2015 m. gruodžio 21 d. nutarimą Nr. 1329 „Dėl Didžiausio leistino valstybės tarnautojų ir darbuotojų, dirbančių pagal darbo sutartis ir gaunančių darbo užmokestį iš valstybės biudžeto ir valstybės pinigų fondų, pareigybių skaičiaus patvirtinimo“;

10. Vyriausybės 2003 m. kovo 3 d. nutarimą Nr. 280 „Dėl Valstybės tarnautojų ir darbuotojų, gaunančių darbo užmokestį iš Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto, savivaldybių biudžetų ir valstybės pinigų fondų, darbo užmokesčio fondo apskaičiavimo metodikos patvirtinimo“;

11. Vyriausybės 2002 m. gegužės 20 d. nutarimą Nr. 685 „Dėl Valstybės tarnautojų pareigybių aprašo ir vertinimo metodikos patvirtinimo“;

12. Vyriausybės 2002 m. birželio 17 d. nutarimą Nr. 910 „Dėl Tarnybos Lietuvos valstybei stažo skaičiavimo taisyklių patvirtinimo“;

13. Vyriausybės 2001 m. gegužės 8 d. nutarimą Nr. 527 „Dėl Valstybės tarnautojų, kurie žuvo arba mirė užsienyje atlikdami tarnybines pareigas, palaikų pervežimo į Lietuvą išlaidų apmokėjimo taisyklių patvirtinimo“;

14. Vyriausybės 2002 m. birželio 25 d. nutarimą Nr. 977 „Dėl Tarnybinių nuobaudų skyrimo valstybės tarnautojams taisyklių“;

15. Vyriausybės 2002 m. birželio 25 d. nutarimą Nr. 978 „Dėl Valstybės tarnautojo, žuvusio atliekant tarnybines pareigas arba mirusio dėl priežasčių, susijusių su tarnybinių pareigų atlikimu, valstybės apmokamų laidojimo išlaidų aprašo patvirtinimo“;

16. Vyriausybės 2002 m. liepos 4 d. nutarimą Nr. 1051 „Dėl Persikėlimo išlaidų dėl karjeros valstybės tarnautojų perkėlimo į kitas pareigas kitoje gyvenamojoje vietovėje apmokėjimo tvarkos patvirtinimo“;

17. Vyriausybės 2002 m. liepos 19 d. nutarimą Nr. 1167 „Dėl Vienkartinių piniginių išmokų valstybės tarnautojams skyrimo tvarkos aprašo patvirtinimo“;

18. Vyriausybės 2002 m. rugpjūčio 10 d. nutarimą Nr. 1255 „Dėl Valstybės tarnautojų registro nuostatų patvirtinimo“;

19. Vyriausybės 2006 m. liepos 24 d. nutarimą Nr. 741 „Dėl Valstybės tarnautojų prašymų leisti dirbti kitą darbą pagal darbo sutartį nagrinėjimo, sprendimų priėmimo ir atšaukimo taisyklių patvirtinimo“;

20. Vyriausybės 2007 m. spalio 24 d. nutarimą Nr. 1114 „Dėl Valstybės tarnautojo perkėlimo tarnybinio kaitumo būdu į kitas valstybės tarnautojo pareigas taisyklių patvirtinimo“;

21. Vyriausybės 2007 m. gruodžio 19 d. nutarimą Nr. 1414 „Dėl Pretendentų į laisvas pareigas ar pareigybes tarptautinėse ir Europos Sąjungos institucijose ar užsienio valstybių institucijose ir pretendentų į delegavimo rezervą atrankos taisyklių patvirtinimo ir kai kurių Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimų pripažinimo netekusiais galios“;

22. Vyriausybės 2006 m. spalio 31 d. nutarimą Nr. 1090 „Dėl Valstybės tarnautojo pripažinimo žuvusiu ar sužalotu atliekant tarnybines pareigas ir kompensacijų dėl valstybės tarnautojo žūties ar sužalojimo išmokėjimo taisyklių patvirtinimo“;

23. Vyriausybės 2017 m. birželio 21 d. nutarimą Nr. 496 „Dėl Lietuvos Respublikos darbo kodekso įgyvendinimo“.

12. Kiek valstybės, savivaldybių biudžetų ir kitų valstybės įsteigtų fondų lėšų prireiks įstatymui įgyvendinti ar bus galima sutaupyti

Lietuvos Respublikos Vyriausybė planuoja 2018 m. pradėti viešojo sektoriaus įstaigų sistemos pertvarką. Teikiamos įstatymų pataisos turėtų lemti įstaigų struktūros pertvarkas ir valstybės tarnautojų funkcijų peržiūrą bei skaičiaus optimizavimą. Dalis lėšų taip pat galės būti sutaupyta atsisakius priemonių už įprasto darbo krūvį viršijimą ir papildomas užduotis. Atsižvelgiant į tai, tikėtina, kad Projektui įgyvendinti papildomų lėšų (kiek tai susiję su darbo užmokesčio sistemos pertvarka) neprireiks.

13. Projektų rengimo metu gauti specialistų vertinimai ir išvados

Projektų rengimo metu specialistų vertinimų ir išvadų negauta.

14. Reikšminiai žodžiai, kurių reikia šiam projektui įtraukti į kompiuterinę paieškos sistemą, taip pat Europos žodyno „Eurovoc“ terminai, temos bei sritys

Įstatymų projektų reikšminiai žodžiai, kurių reikia šiems projektams įtraukti į kompiuterinę paieškos sistemą, taip pat reikšminiai žodžiai pagal Europos žodyną *Eurovoc*: „valstybės tarnautojas“, „valstybės tarnyba“.

15. Kiti, iniciatorių nuomone, reikalingi pagrindimai ir paaiškinimai

Nėra.
